

proto, že naše města vznikla uměle teprve v době t. zv. německé kolonizace a že před 13. stoletím nelze u nás vůbec o městech mluvit. To je názor nesprávný. Již dávno před 13. stoletím byly u nás obce, jež plnily hospodářsko-spoločenské funkce měst jakožto středisek řemeslné výroby a směny produktů. Tato městská sídliště na nižším vývojovém stupni neměla však ještě všechny znaky rozvinutých měst feudální doby, k nimž patřila i písemná potvrzení hospodářsko-spoločenských po př. politických výsad. Nejstarší takovou listinou je privilegium krále Přemysla I., potvrzující práva kdysi udělená městu Uničovu od moravského markraběte Jindřicha Vladislava.

G. Friedrich, Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae II (1912), str. 237, č. 246; re-produkce v Acta regum Bohemiae fas. I. — Přeložil Jiří Pražák.

† C † Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého amen. Poněvadž nemá být to, o čem je vědomost, že bylo zbožně a chvályhodně zařízeno od předchůdců nebo od nich řádně povoleno, královskou štedrostí měněno nebo zmenšováno, nýbrž spíše uchováváno a zvětšováno, proto já, Otakar, který se zve i Přemysl, z boží milosti král český, se svými syny oznamujeme všem, jak přítomným, tak budoucím, že jsme totéž právo a touž ve všem svobodu, kterou povolil náš bratr Vladislav blahé paměti, někdy moravský markrabě, našim milým měšťanům z Uničova, jenž jest Nová ves, v témž městě nebo mimo ně, touž svobodu jsme jim královskou laskavostí kázali štedře povoliti a slavnostně podati v hodnověrné listině. Totiž aby byli povinni z kteréhokoli městiště v dřívě řečeném městě, ať malého nebo velkého, platit každoročně na svátek svatého Martina šest denárů a z kteréhokoliv popluzí orné půdy čtvrt hřivny stříbra a tři měřice obilí, totiž jednu žita, druhou pšenice, třetí ovsa. Rovněž měšťanům povolujeme, aby byl svobodný les, který dostali k vykácení do třiceti let, z nichž již deset minulo, aby kterýkoli z nich v něm mohl kácet. Dále z královské moci prikazujeme, aby jim byly zachovány svobodné a pokojné hranice jejich újezdu, jak v lesích, tak v polích a pastvinách, prve spravedlivě určené od řečeného našeho bratra markraběte. Také jim povolujeme, aby soudili podle svých zvyklostí všechny viny tak, jak do posud mezi sebou a při sobě soudili z povolení našeho bratra, jestliže by to nebyla těžká a velká vina, která má být právem vyřízena před námi nebo před našimi úředníky. Také týmž měšťanům milosrdně chceme uděliti v souhrnu totéž magdeburské právo a tytéž právní zvyklosti, jichž užívali naši měšťané z Bruntálu. K tomu chceme, aby vladařství nebo-li rychtu, které řečený náš bratr, jak známo, udělil rychtáři Dětrichovi a jeho dědicům, v klidu držel týž Dětrich a jeho dědici, jak jim byla rychta darována. Aby pak toto naše povolení bylo stálé a pevné, utvrzujeme je touto listinou a ochranou naší pečeti. Žádající ctihodného otce Roberta, biskupa olomouckého, jenž byl také přítomen, aby připojil svou pečeť k větší pevnosti tohoto

povolení; a to také učinil. Stalo se v Brně léta vtělení Páně 1223, indikce 11., rukou našeho notáře Vígberta za přítomnosti mnohých svědků, jejichž jména jsou tato: Zdislav, probošt u svatého Petra v Brně, Konrád, brněnský písař, Štěpán z Medlov, Jindřich, syn Vítkův, a jeho bratr Vítek mladší, Diviš, Svatoopluk, Holas, Kojata a Zemislav kasteláni olomoučtí, Bavor, komorník olomoucký, Závise, Stibor, Veliš, sudí olomoucký, Zpytata, Petr z Lozic a jeho bratr Mikuláš.

ZE ZÁKLADNÍCH PRÁV JIHLAVSKÝCH

1249, po 16. srpnu.

Původní výsady města Jihlavy, jak mu je dali král Václav a jeho syn Přemysl II., rozdějují se na čtyři části: prvá obsahuje privilegium krále Václava a privilegium markraběte Přemysla, druhá svobody měšťanů, v třetí jsou shrnuta městská statuta a ve čtvrté práva hor a horníků. Plně znění těch částí se čte v listině pod pečeti obou panovníků, která je podle všeho původní, ač se o ní vyslovují pochybnosti. Svobody jihlavských měšťanů a horníků kdekoliv v království Českém přebývajících vycházely od závažných zásad: příslušely jen k soudu svého rychtáře a přísežných, žádný pán nebo rytíř anebo úředník dvorský nebo krajský nesměl na ně svou moc vztahovat, statky a poddaní, které měšťané měli ve městě i mimo město, náleželi k těmž soudu. Dáno jim právo ve městě pána nebo rytíře, který by vešel v závazek před městským soudem a neplnil jej, postihovat. Nejvýznamnější bylo privilegium, podle něhož přísežní města Jihlavy s přísežními horními mohli vydávat usnesení obecné platnosti. Tak jihlavská práva nabývala povahy pevného řádu, jenž byl platný i pro jiná horní města.

Zde se přetiskují městské svobody i články horního práva, a to v překladu z 15. století, a'e i s úpravou, která jim tehdy překladatelem, patrně kutnohorským písařem Vítem Tasovským z Lipolci, byla dána, podle rozhojného znění z kon e 13. století. Otištěna jsou v díle Jaromíra Čelakovského Privilegia král. měst venkovských. h v království Českém z let 1225—1419 (1895).

Ve jméno božie amen. My Václav, božie milostí král český, a markrabie moravský, všem přítomný list opatrujícím zdravie na věky. Poněvadž královské duostojenství a počestnost tiem pilnějie svým věrným přítomna býti dlužna jest, čím rozdielnějie nad jiné, jimž spravovanie i výsosť zemského panovanie jest nadána, světle stkvie se duostojenství jménem i ctí, z toho my, kteříž naše věrné vyvarovati chceme z škod a z nejistot těžkých, z plnosti milosti naše a přiezne naše ku paměti chceme být věčné tak živým jakožto živúcím, že my královskú mocí naši a svobodnú vuolí milým měšťanóm našim v Jiehlavě i horníkom, kdežkoli v království našem bydlejícím, každým i všem, svobod i ustanovení i také práv podepsaných, skrze něžto poklid i obecní užitek jich i pokoj umienili sme opatřiti, jim nicméně i jich dědicóm,